

Motion till riksdagen

1989/90:Ub312

av Berit Oscarsson m.fl. (s)

Folkbildningen i framtiden

I jämförelse med många andra länder har Sverige kommit en ganska god bit på vägen mot ett kunskapsrikt samhälle. Nästan alla ungdomar går idag vidare till gymnasieskolan och vuxenutbildningen når breda lager i det svenska folket.

Trots den utbyggda ungdomsskolan är det alltför många som går ut skolan med bristfälliga kunskaper. Det kan gälla så viktiga baskunskaper som att läsa och skriva. Denna orättvisa är klassbunden. Senare i livet kan dessa ungdomar komma att förstå bristernas betydelse för att klara sig. Det är då det behövs en välrustad folkbildning.

Behovet av vuxenutbildning är stort. Man räknar med att det på den svenska arbetsmarknaden i dag finns ca 850 000 personer som har enbart folkskola eller kortare utbildning. 500 000 av dem är LO-medlemmar! Lägg därtill 945 000 personer med högst 11-årig skola dvs. högst två års gymnasiestudier med främst praktisk inriktning.

Morgondagens samhälle kommer säkerligen att präglas av en mängd utbildningsmöjligheter. Många kan då tro att folkbildningen spelat ut sin roll. Det är precis tvärtom. Ju högre utbildningsnivåer samhället skapar, desto större blir riskerna för kunskapsklyftor. När kunskapsstoffet ökar leder det ofelbart till specialisering. Överblick och helhetssyn går förlorad. Ett av folkbildningens kännetecken är att sträva efter att ge just överblick och helhetssyn.

I ett kommande kunskapssamhälle, där tillgången till kunskap blir en avgörande maktfaktor, är folkbildningen och studiecirkeln en förutsättning för en rättfärdig fördelningspolitik.

I dag satsas ca 30 miljarder kronor årligen på vuxenutbildning. Två tredjedelar utgörs av personalutbildning på arbetsplatserna. Att t.ex. personalutbildning inte av sig själv är rättvis finns det flera undersökningar som bekräftar. Endast ca 20 % av LO:s medlemmar får del av personalutbildningen. I ett folkbildningsperspektiv kan denna ojämlikhet minskas.

För många människor är folkbildningen en avgörande tillgång. Geografiska avstånd, obekväma arbetstider men också brist på den självtillit som krävs för att gå in i en institutionaliserad studieform kan vara faktorer som utesluter allt utom studiecirkeln.

Sverige brukar ofta framhållas som ett land där folkrörelser, ett utbyggt organisationsväsende och folkligt förankrade partier förmår att lyfta upp

mer eller mindre undanskuffade grupper till politisk medvetenhet – grupper som annars i stor utsträckning är dömda till politisk tystnad. I folkrörelserna ges de tysta röst. Att återupprätta den svenska studiecirkeldemokratin, att på nytt göra det demokratiska samtalet till ideal för folket, är ett uppdrag värdigt folkrörelserna och deras bildningsorganisationer.

Ett samhälle som vill värna demokratin och fortsatt utveckling förutsätter kunniga och engagerade medborgare. När politiken, beslutsfattandet och verkställandet av våra gemensamma uppgifter överlåtits till några få, krymper medborgarrollen och det kan kännas meningslöst att engagera sig. Då kan folkbildningen och dess stora kontaktnät vara en viktig inkörsport till att på nytt stärka medborgarrollen.

Folkrörelserna är sprungna ur idéer och drömmar om ett bättre samhälle. Detta gäller även i dag. Nya föreningar bildas, de gamla folkrörelserna flyttar fram målen och skapar nya visioner för det kommande samhället. På nytt formuleras frågor som människor känner som angelägna t.ex. om miljö, rättvisa och fred.

Folkbildningen står inför en ny och stor utmaning då ett framväxande kunskapssamhälle alltmer tar form. Kunskap kommer att vara en av de avgörande faktorerna i 90-talets samhälle. Denna utveckling kan inte enbart klaras av i det traditionella skolsystemet utan förutsätter också en livskraftig folkbildning.

Skolöverstyrelsen har genomfört en analys av studieförbundens situation, verksamhet och uppgifter. De olika studieförbunden har diskuterat SÖ-rapporten "Studieförbunden inför 90-talet" och skolministern har bett att få ta del av deras synpunkter.

I årets budgetproposition aviseras en förändring av statsbidragen till studieförbunden. För oss känns det angeläget att man i samband med en sådan förändring tar hänsyn till såväl de särskilda problem som de möjligheter som är förknippade med folkrörelserna och deras bildningsorganisationer.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samhällsstödet till folkbildningen.

Stockholm den 24 januari 1990

Berit Oscarsson (s)

Sylvia Pettersson (s)

Nils Nordh (s)

Anders Nilsson (s)